

МЕТОД ПРОЄКТІВ – ІННОВАЦІЙНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ФАХІВЦЯМ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

THE PROJECT METHOD – AN INNOVATIVE METHOD OF TEACHING PROFESSIONAL ENGLISH LANGUAGE TO MARITIME INDUSTRY SPECIALISTS

Метою організації освітнього процесу у сфері вищої освіти майбутніх морських спеціалістів є підготовка компетентних кваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно розв'язувати трудові проблеми та мають потенціал для подальшого саморозвитку та самоосвіти. Володіння іноземною мовою за професійним спрямуванням є обов'язковою частиною професійної підготовки майбутнього моряка, саме тому курс іноземної мови в морських вишів має професійно-комунікативний характер. Професійна підготовка майбутніх моряків передбачає необхідність застосування в навчальному процесі не лише традиційних, а й активних методів навчання, серед яких важливе місце займає метод проєктів. Проєктне навчання характеризується високим ступенем самостійності та ініціативності курсантів, а також високим рівнем їхньої мотивації до пізнавальної діяльності та творчості, розвитком соціально-комунікативних навичок, умінь працювати в команді, праці, міжпредметна інтеграція знань, умінь і навичок.

Проєктна методика, доповнюючи аудиторні заняття, є самостійною роботою та тісно пов'язана з практикою, що стимулює курсантів активно пізнавати навколишній світ, перетворювати отримані теоретичні знання на вміння та навички, розвивати креативні здібності, формувати досвід на вирішення професійних завдань. Метод проєктів можна розглядати як включення до активної пізнавальної діяльності. Більшість вчених визначають метод проєктів як систему навчання, спрямовану не тільки на придбання базових знань, умінь та навичок, а й на розвиток творчих здібностей та формування інтелектуальних можливостей у процесі вирішення проблемних ситуацій. Проєктів може бути одним із активних методів проведення занять, який передбачає індивідуальну, парну чи групову діяльність здобувачів, що передбачає залучення до досягнення запланованого наслідку. У навчанні іноземної мови це досить новий прийом, який дозволяє здобувачам вишів виявляти самостійність при обранні джерел інформації.

Ключові слова: Проєктний метод, високий рівень мотивації, високі вимоги до професій-

ної підготовки, проєктне навчання, оцінка результатів, індивідуалізація навчального процесу.

The purpose of the educational process organization in the field of higher education of future maritime specialists is to train competent qualified specialists who are able to solve job's problems effectively and have a potential for further self-development and self-education. Mastering a foreign language in a professional field is a mandatory part of the professional training of future seafarers that is why the foreign language course at maritime universities has a professional and communicative character. Professional training of future seamen requires the use not only of traditional, but also active learning methods in the educational process, among which the project method occupies an important place. A high degree of independence and initiative of cadets characterize project training, as well as a high level of their motivation for cognitive activity and creativity, development of social and communicative skills, and the ability to work in a team, work, and interdisciplinary integration of knowledge, abilities and skills.

The project methodology, supplementing in-class activities, is independent work closely related to practice, which stimulates cadets to learn actively about the world around them, to transform the acquired theoretical knowledge into skills and abilities, to develop creative abilities, and to form experience for solving professional tasks. The project method can be considered as inclusion in active cognitive activity. Most scientists define the project method as a learning system aimed not only at the acquisition of basic knowledge, abilities and skills, but also at the development of creative abilities and the formation of intellectual capabilities in the process of solving problem situations. Projects can be one of the active methods of conducting classes, which involves individual, pair or group activity of the students, which provides for the guaranteed achievement of the planned result. In foreign language learning, this new technique allows university students to be independent in choosing information sources.

Key words: project method, high level of motivation, high requirements for professional training, project training, evaluation of results, individualization of the educational process.

УДК 37. 211.24
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/52.2.22>

Тихонова І.Ю.,

ст. викладач кафедри гуманітарних дисциплін
Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія»

Константинова Т.М.,

ст. викладач кафедри гуманітарних дисциплін
Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Підготовка сучасних кваліфікованих спеціалістів передбачає формування в них низки компетенцій, необхідних для ефективного здійснення професійної діяльності та спілкування як в Україні, так і за кордоном. Сьогодні суспільству потрібні фахівці, які не тільки володіють

професійними знаннями та знаннями іноземної мови, але й вміють застосовувати їх на практиці, сприймаючи та аналізуючи отриману інформацію, чітко, логічно та переконливо висловлюючи власну думку, добираючи відповідні засоби спілкування, встановлення та підтримка ділових контактів та організація співпраці з іноземними партнерами. Професійна підготовка спеціалістів постійно

визначається вимогами ринку праці та специфікою їх професії.

Високі вимоги до професійної підготовки сучасного фахівця морської галузі зумовлюють пошук найбільш ефективних методів і технологій навчання іноземної мови в морських вищих навчальних закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку освіти проєктна методика детально досліджена як зарубіжними, так і вітчизняними авторами (І.Л. Бім, І.А. Зимня, О.М. Моїсеєва, Є.С. Полат, Т.Е. Сахарова, І. Чечель, Л. Фрід-Бут, Т. Хатчінсон., Д. Філіпс та ін.). Численними дослідженнями встановлено, що проєктна діяльність виступає як важлива складова системи продуктивної освіти і є нестандартним, нетрадиційним способом організації освітніх процесів за допомогою активних методів дій (планування, прогнозування, аналізу, синтезу), спрямованих на реалізацію особистісно орієнтований підхід. Проєктна методика як нова педагогічна особистісно орієнтована технологія відображає основні принципи гуманістичного підходу в освіті. Прихильники методу проєктів наводять низку переваг своєї стратегії порівняно з традиційними формами навчання, які проявляються, серед іншого, у кращому засвоєнні учнями суті понять, збільшенні бази знань, більшому розвитку комунікативні здібності студентів та навички міжособистісного спілкування, лідерські якості, креативність, вдосконалення навичок письма.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на те, що багато фахівців займалися темою методу проєктів, є ще багато простору для того, щоб удосконалити цей метод. Тому, фахівці вишів продовжують працювати з цим методом. Метод проєктів дійсно допомагає розкрити, розговорити курсанта та створити спільні умови для активної спільної діяльності між викладачем та курсантом.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї статті є довести, що інноваційні методи навчання є найкращими для досягнення цілей, а саме: надати найвищий рівень професійної англійської мови для курсанта. Виконання проєктів для курсантів – це можливість розкрити творчий потенціал та розвивати свої вміння та навички, такі як дослідні, навички соціальної взаємодії, оціночні (оцінка ходу та результату своєї діяльності), презентаційні (вміння виступати, відповідати на запитання, використовувати засоби наочності), рефлексивні (вміння займати позицію спостерігача та оцінювати інших учасників). Крім того, виконання проєктів може передбачати командну роботу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні незаперечним фактом є те, що курсанти в умовах проєктної діяльності показують значно

кращі результати, ніж курсанти в умовах традиційної системи навчання. Наприклад, у Фінляндії прийнято рішення провести кардинальну реформу системи освіти, яка полягає в повній відмові від традиційних предметів на користь проєктної діяльності.

Необхідно уточнити терміни «проєктне навчання», «проєктний метод», «навчальна проєктна діяльність». Проєктну освіту можна розглядати як дидактичну систему, а метод проєктів – як складову системи, як педагогічну технологію, що забезпечує не лише інтеграцію знань, а й застосування оновлених знань та набуття нових.[6] Для комплексного вирішення навчальних завдань використовуються різноманітні методи, в тому числі й реалізація творчих проєктів, метою яких є включення учнів у процес навчальної діяльності від розробки ідеї до її реалізації.

Проєктна навчальна діяльність курсантів – сторона, складова проєктної підготовки, пов'язана з виявленням і задоволенням потреб курсантів шляхом проєктування та створення ідеального чи матеріального продукту, що має об'єктивну чи суб'єктивну новизну. Це творча навчальна робота з вирішення практичного завдання, цілі та зміст якої визначаються курсантами і здійснюються ними в процесі теоретичного опрацювання та практичної реалізації за консультацією викладача.

Метод проєктів – це комплексний навчальний метод, який дозволяє здійснити індивідуалізацію навчально-виховного процесу, дає можливість учневі виявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї діяльності.[4] Метод проєктів – один із активних методів проведення занять, який передбачає індивідуальну, парну чи групову діяльність студентів, що забезпечує гарантоване досягнення запланованого результату. У навчанні іноземної мови це порівняно новий прийом, який дозволяє курсантам виявляти самостійність у виборі джерел інформації, способу її подачі та презентації, а також проводити індивідуальну роботу над тією темою, яка викликає найбільший інтерес у кожного учасника проєкту, що викликає підвищену мотивовану активність курсантів. Саме проєктний метод використовує всі найкращі ідеї традиційної та сучасної методики навчання іноземної мови: різноманітність, що виявляється у варіативності тем, типів текстів і вправ; проблемні, коли іноземна мова використовується для виконання завдань, що характеризуються новизною; навчання із задоволенням, що передбачає надання можливості курсантам розповісти про те, що викликає у них підвищений інтерес, проявити свій творчий підхід у оформленні та презентації проєкту. Слід підкреслити, що навчальний проєкт, орієнтований на самостійну діяльність курсантів (індивідуальну, групову чи колективну), яку курсанти виконують протягом певного часу, покликаний сприяти ефективності вивчення іноземних мов.

Основним завданням цієї технології є створення умов для активної спільної навчальної діяльності курсантів у різноманітних навчальних ситуаціях, у яких кожен відповідає не лише за результат своєї роботи, а й за результат роботи всієї групи. Метод проєктів дозволяє перетворити заняття в дискусійно-дослідницький клуб, в якому вирішуються цікаві, практично значущі проблеми. Його можна використовувати як на уроці, так і поза аудиторією. Він забезпечує розвиток пізнавальної активності курсанта, спонуканої до проблемного протистояння відомого і невідомого, спрямований на активізацію процесу засвоєння та розуміння нового, а також оволодіння новими лексичними одиницями, дає змогу осмислити навчання. всім студентам завдяки участі в різноманітних проєктах.

Проєктна робота – це навчання на практиці. Проєкти дають повне відчуття досягнення, можливість виробляти продукт.[2] Учні отримують винагороду, коли розуміють, що вони можуть зробити з англійською мовою, яку вивчають. що вони можуть працювати відповідно до свого рівня та продуктивності. Здібні можуть показати те, що вони знають, незалежно від програми чи плану, а слабші можуть досягти чогось, чим можуть пишатися, компенсуючи нижчий рівень володіння мовою показом відеоматеріалів чи візуальних матеріалів.

За характером кінцевого продукту проєктної діяльності виділяють види проєктів з вивчення іноземної мови:

– Конструктивно-практичні проєкти (Construction and Practical Projects) – колаж, щоденник спостережень, «придумування гри» та її опис.[5].

– Рольові та ігрові проєкти – розігрування гри, драматизація, придумування власної вистави, концерт.

– Інформаційно-дослідницькі проєкти (Information and Research Projects) – вивчення регіону чи країни, англійської мови та її використання як мови міжнародного спілкування, іноземних мов у житті людей.[1].

– Проєкти конкретного соціологічного дослідження (Survey Projects). Це проєкти на теми: «Вплив американської та британської культур на спосіб життя в нашій країні» або «Ставлення іноземців до моєї країни».

– Видавничі проєкти (Production Projects).

– Сценарні проєкти (Performance and Organisation Projects) – вечори, поточні шоу.

– Творчі проєкти (Creative Works) – у формі вільної художньої літератури (казка, оповідання, комікс, рольова гра) [3].

Робота над проєктом ведеться поетапно. Проте проєктну діяльність не можна розглядати як чіткий алгоритм, оскільки це процес творчого мислення та прийняття рішень. Етапи проєкту, назва сцени, зміст роботи, обґрунтування проєкту. Формулювання

мети та завдання проєкту, обґрунтування його суспільної значущості, визначення теми проєкту; організація робочих груп, розподіл завдань між учасниками проєкту, можливість пошуку. Дослідження проблеми та збір інформації (визначення кола джерел та пошук необхідної інформації; аналіз можливих шляхів вирішення проблеми); вибір оптимального варіанту реалізації проєкту (генерація ідеї); розробка плану роботи над проєктним завданням; вибір матеріалів та інструментів; вибір форми представлення результатів проєкту.

Технологічний

Здійснення діяльності кожного учасника проєкту відповідно до плану роботи над проєктним завданням (реалізація проєкту); підготовка презентації результатів проєкту.

Остаточний

Проведення презентації (захист проєкту); оцінка результатів реалізації проєкту, колективних та особистих досягнень учасників проєкту.

Такі особливості методу проєктів, як опора на особистий досвід, пріоритет самостійної діяльності, переважання групової роботи та новизна дозволяють з великою впевненістю припускати успішність використання зазначеної технології на заняттях іноземної мови.

Таким чином, метод проєктів дозволяє здійснити індивідуалізацію навчального процесу, дає можливість курсанту проявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї діяльності. Застосування проєктної методики на заняттях забезпечує підтримку стійкого інтересу до вивчення іноземної мови, поглиблює та систематизує знання учнів з предмета, що вивчається.

Професійний підхід до вивчення іноземних мов у цих ВНЗ передбачає встановлення інтегративних зв'язків між змістом професійно орієнтованого навчання та курсу іноземної мови. Володіння іноземною мовою є обов'язковою складовою професійної підготовки сучасного моряка, тому курс іноземної мови в морських ВНЗ має комунікативний та професійно-орієнтований характер. Його завдання визначаються комунікативними та пізнавальними потребами спеціалістів відповідного профілю. Метою викладання іноземної мови у морських ВНЗ є формування у курсантів іншомовної комунікативної компетенції, яка дозволить їм використовувати іноземну мову у професійній та науковій діяльності та для подальшої самоосвіти.

Тому велику роль відіграють міжпредметні зв'язки дисципліни «Іноземна мова» у морських ВНЗ та її інтегрований характер, що сприяє формуванню єдиної картини світу у свідомості курсантів. Метод проєктів, на нашу думку, є однією з актуальних технологій у процесі навчання іноземної мови за професійним спрямуванням, яка дозволяє курсантам застосовувати накопичені професійні знання; сприяє посиленню індивідуалізації

процесу навчання, пошуку оптимального поєднання теорії і практики, актуалізації наявних знань і вмій з іноземної мови, розвитку здібностей курсантів, стимулюванню їх самостійної продуктивної навчальної діяльності. діяльності. Курсанти збагачують свої професійні знання, розширюють власні межі володіння іноземною мовою, отримуючи досвід її практичного використання, вчать розуміти та створювати професійно орієнтовані іншомовні тексти. Працюють з довідковою літературою, словниками, комп'ютером, що створює можливість безпосереднього контакту з автентичним професійним матеріалом іноземною мовою. А цього неможливо досягти, вивчаючи іноземну мову лише за підручником. Тому професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців морської галузі за методом проєктів потребує особливої уваги та більш детального дослідження.

Сучасна педагогіка розглядає «метод проєктів» як спосіб організації самостійної діяльності особистості курсанта, який спрямований на вирішення завдань навчального проєкту та інтегрує проблемний підхід, групові методи, рефлексивний, презентаційний, дослідницький, пошуковий та ін. методи. Метод проєктів Є. Ахраменко сприймає як діяльність курсантів, спрямовану на розв'язання дослідницької чи суспільно значущої прагматичної проблеми. Цей метод передбачає поєднання індивідуальної творчої та самостійної пізнавально-дослідницької роботи курсантів (Ахраменко 2013, 404).

Висновки. Актуальність використання методу проєктів як цілісної педагогічної технології на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти зумовлена такими факторами: компетентнісний підхід до навчання передбачає продуктивну спрямованість практико-орієнтованого навчання; якість такої підготовки, сформованість компетенцій визначаються здатністю виконувати завдання на рівні ситуації, близької до життєвої та професійної діяльності майбутнього фахівця, підвищенням мотивації курсантів до вивчення іноземної мови (Ахраменко 2013, 404). Цей метод спрямований на необхідність не тільки передати курсантам певні знання, а й навчити їх отримувати ці знання самостійно.

Діяльнісний підхід, покладений в основу методу проєктів, орієнтований на самостійну діяльність курсантів, яка передбачає володіння певними інтелектуальними вміннями (аналіз, порівняння, синтез, прогнозування, формулювання висновків) і сприяє розвитку комунікації, навички та вміння працювати в групі, вирішувати конфліктні ситуації, самостійність та активність курсантів (Ахраменко 2013, 405). Відповідність навчання за методом проєктів парадигмі особистісно-орієнтованого навчання, оскільки, працюючи над проєктом, кожен курсант має змогу виконувати завдання, які відповідають його можливостям та інтересам. (Аліксійчук 2008, 23).

Використання методу проєктів у навчанні іноземної мови професійного спрямування майбутніх фахівців морської галузі – це розв'язання окремим курсантом або групою курсантів певної задачі, що передбачає використання методів і засобів навчання та інтеграція знань і вмій з іноземної мови та фахових дисциплін для її вирішення. Слід також зазначити, що під час вирішення проблеми майбутні спеціалісти набувають нових знань і вмій, а також певного досвіду. Курсанти будуть сприймати знання як дійсно необхідні лише тоді, коли буде поставлене завдання, для вирішення якого їм необхідно буде використати набуті знання. Як показує практика, така методика навчання стимулює роботу курсантів, зумовлюючи активне вивчення іноземної мови та застосування попередніх знань з іноземної мови та професійних дисциплін у кожній конкретній ситуації. Різні етапи проєкту сприяють засвоєнню курсантами різних видів діяльності: якщо на перших двох етапах набуваються знання та вміння з будівництва матеріального об'єкта, поглиблюються знання іноземної мови, то на останніх етапах набуті знання здобуваються, і навички перетворюються на компетентності.

Метод проєктів не тільки дає можливість курсантам більш ґрунтовно вивчити тему, а й розширює їх кругозір, вчить спілкуватися, самостійно знаходити та добирати необхідний матеріал, сприяє розвитку як колективної творчості, так і індивідуальних здібностей курсантів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аліксійчук О. Б. Проектна діяльність студентів у процесі опанування навчальної дисципліни «Шкільний курс світової художньої культури та методика його викладання»: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2008. 31 с.
2. Ахраменко О.В. Проект на уроці англійської мови. Молодий вчений. Київ, 2013. Вип. № 12. С. 404 – 406.
3. Желясков В. Я. Компетентність викладача англійської мови у професійному середовищі майбутніх судноводіїв. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Вип.1. – Бердянськ: БДПУ, 2019. С. 255 – 264.
4. Полат О.С. Сучасні педагогічні та інформаційні технології у системі освіти. Видавничий центр «Академія», 2010. 368 с.
5. Мішина М. М., Коваленко Н. І. Використання методу кейсів при викладанні мікробіології, вірусології та імунології. Сучасні концепції викладання природничих дисциплін в медичних освітніх закладах: Матеріали XIV Міжрегіональної науково-методичної інтернет конференції, 14–15 грудня 2021 р., м. Харків. – Харків: ХНМУ, 2021. С. 57 – 60.
6. Теорія і практика проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах. монографія / В. М. Аніщенко, М. В. Артюшина, Т. М. Герлянд, Н. В. Кулалаєва, Г. М. Романова, М. М. Шимановський та ін.; за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. – Житомир: «Полісся», 2019. 208 с.